UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Parabola

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

POLYANTHEÆ NOVÆ LIBER XIV.

P.

Pactum.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

PACTVM, Græce συνθήκη,ης,ἡ, & συντίθεμαι, paciſcor dicitur. Dicitur autem pactum à pactione, inde eſt pacis nomen appellatum. Pactio enim eſt duorum pluriumve idem placitum, ſeu conſenſus, *vt l.1.ff de pactis.* Vel ſic: Pactum eſt, quod inter aliquos conuenit.

Pactum, fœdus, Hebr. *Berith*, Cognationem habet vox illa cum verbo *Carath*, pepigit, ſuccidit, cum quo etiam plerunque conſtruitur. Habet etiam affinitatem cum verbo *Bathar*, diſſecuit, diuiſit per medium. Nam fœdera olim ſanciebantur mactatione pecudum quæ mediæ diſſecabantur, fœderati autem per partes illas diuiſas tranſibant, internecionem eandem ſibi imprecantes, ſi fidem fallerent. Vide *Gen.*15.10.17. *Ier.*34.18.& 19.

Pactum Dei cum patriarchis, *Gen.*9.17.*cap.* cum Iſraelitis, *Exo.*19.31.34.*cap.* & frequenter in aliis libris V. T. Pactum Salis cum Aarone. *Num* 18.19. & cum Dauide ac poſteris eius, 2. *Chron.*13.15. id eſt pactum ſacrum, ſincerum, durabile, firmum immutabile in Chriſto ſacerdot. & rege & æterno Eccleſiæ Dei Pactum pacis, *Num.*25.13. Pactum Dei, nempe in imitatione coniugii, *Prou.* 2.17. *Malach.* 2.14. Vide fœdus, Promiſſio, Teſtamentum.

¶ BIBLICI LOCI.

Pactum ſalis, 2. *Paral.*13.15. pactum cum quibus non ineundum. Vide Fœdus.

Vide Fœdus, Promiſſio.

Panis.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

PAnis, Græce ἄρτος,ȣ,ὁ, dicitur. Panis autem forma ſubſtantialis conſequitur miſtionem farinæ & aquæ, & ipſam vſtionem. *ex B.Thom.4.ſent.diſt.1.q.11.art.1.*

Panis furnaceus, qui in furno coquitur, à Græcis κλίβανος; clibanus dicitur: & ſubcinericius, qui ſub cinere: & focarius, qui in foco.

Panis azymus, eſt panis ſine fermento, à Græcis enim fermentum ζύμη,ης,ἡ,ȣ,ὁ, dicitur.

Panis dicitur à paſcendo, *vt Varroni placet*, vnde Pappa deducitur, qui proprie eſt cibus puerorum: vnde fit pappo verbum, hoc eſt, edo, cibum ſumo. Plaut. *Nouo liberto opus eſt quod pappet.* A panis fit panifex, qui panem facit. & panifica mulier, panem faciens, & panificium, ipſa panis factura.

Panis, Hebr. *Lechem*, omnis cibus, quem dentes incidunt, *Deut.* 8.3. *Pſal.*136.25. *Lechum*, cibus maſticatus, iam digeſtus in ventriculo, *Iob.*20.23. *Soph.*1.17. *Lachem & Milchamah*, bellum prælium, cædes, conciſio, hominum conciſio, inciſio quæ fit acie & ore gladii, *Deut.* 2.15.1. *Sam.*8.20.& 18.17. *Pſal.*14.4.1. à verbo *Lacham*, incidit dentibus, vel conſcidit ore gladii, comedit, exedit mandendo & concidendo, de pane proprie dicitur, figurate autem de prælio, vbi gladius vtrinq; deuorat bellatores, quorum alii aliis veluti cibus deuorandus obiiciuntur. De impiis etiam dicitur. *Pſal.*14.4.& 27.2. quid pios veluti cibum comedant.

¶ LOCI BIBLICI.

Panis pro quolibet cibi genere, *Gen.* 3.19.& 18.5.& 21.14 & 31.54.& 37.25.& 43.25. *Exod.*2.v.20.& 18.12. *Deut.*8.v.3. per Synecdochen. Sic *Prou.*25.v.21. *Rom.* 12.20. Inde ſunt phraſes Hebr... Panem edere, pro cibum capere, *Marc.*3.20.& 7.2. panem ... itidem pro capere cibum, *Act.*2.6. panis fractio, pro ... ctu, & conuiuiis, quæ inter Iudæos celebrantur, 2.42. ... pro eo cibi genere, quod panem vocamus, *Marc* 8.4. ... nem fulcit, *Gen.*16.v.5. *Iud.*19.v.5. panis labore compara... 11.v.6 *Gen.*3.19. *Eph.*4.28.1. *Theſſ.*4.11.2. *Theſſ.*3.10. ... cierum, quod Latine propoſititios vertunt, *Exod.*25. ... 7. *Matth.*12.4. *Marc.*2.26. *Luc.*6.4.2. *Theſſ.*4 9. quod ... no appoſiti tota hebdomade manerentur aurea menſa ... conſecrata, ſicut edixit Dominus. *Leu.*24.15. appoſitum ... vocaueris. Panis filiorum erat, *Matth.*15.26. *Marc.*7.27. ... vt vocant, 1. *Sam.* 21.4. panis vnius & calicis participa... Panis primitiarum multiplicati, 2. *Reg.* 4. 42. Pane ... Elias, 1. *Reg.*19.v.6.8. pane ſolo non viuit homo, *Deut.* ... 4. *Luc.*4.4. panibus obedientiam ſibi benedixit Deus ... in ſaturitate, *Leu.* 26.5. panes pluit Deus è cœlo, *Exod.* ... quinque millia hominum ſaturati, *Matth.*14.17.21. ... millia.15.v.34.38. panum oblatio, *Leu.*2.4.

Panis Afflictionis, *Deut.*16.3. *Eſa.* 30. 20. Anguſtiæ ... Cœleſtis, qui de cœlo deſcendit, *Ioan.* 6.v.32.33.50.51. ... 17.7.2. Hominum, *Ezech.*24.22. Ignauiæ, *Prou.* 31.27. ... *Prou.*4.17. Lachrymarum, *Pſalm.* 80.6. Mendacii, *Prou.* ... Dei, *Luc.*14.15. Vetus, *Ioan.*6.32. Vitæ viuificus viuus. ...

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICÆ.

Panis frigidus cur albior cernitur, quam calidus? ... quodammodo cauſa; cur inueteratum oleum candid... recens? Cauſa namque nigroris eſt humor: hic autem ... que vt recentibus vberius continetur: ſic tempore ... in ſuperficie reſidet, propter euaporationem. Euapora... oleum vel tempore, vel ſole: panis autem colore inde ... refrigerationem: humor itaque frigidis iam euanuit ... ineſt. *Ariſt. probl ſec.21.num.4.*

Panes non ſaliti plus ponderant, quam ſaliti, modo ... ſint menſura: cum tamen ſal grauior ſit aqua: quia ſale ... teſt, ex quo incorrupta ſeruantur, quæ confecta ſale ... ſumitur enim à ſale, ac reſiccatur humor, qui ex calore ... ideo panes pridie facti leuiores ſunt, quam calidi, vapore ... Contra eos, qui ſale vacant, humor largior inſidens ... *Ariſt problem ſect 21 num.5.*

Panis bis coctus refrigeratus minus duritiem præ ... triticum dulcem quendam & lentum ſuccum in ſe contin... anima eius eſt. *Ariſt. problem ſect.21.num.12.*

Parabola.

¶ DEFINITIO. ET ETYMOL.

PArabola, ſiue parabole dictio Græca eſt παραβολή, ... βάλλω, quod eſt aſſimilo. Duas res diuerſas ſimul collo... confero. Eſt autem parabola ſententia, habens obſcuram ... litudinem *ſec. B. Thom. 2. part. q.1. art.10.*

Parabola eſt ſermo ſimilitudinarius, qui aliud dicit, & aliud ſignificat. *ſec. B. Thom. ſuper Eſaiam.*

Parabola, Heb. *Maſchal*, ſimile, ſimilitudo, comparatio, ... ænigma, collatio. Interdum ſignificat ſententiam celebrem, ... γνώμην, Vitæ regulam vt prouerbia Salomonis, *Miſchel*, 1. ... ſimiles & diſſimiles, De graui maximeque ſerio ſermone ... vſurpari videtur, quando de rebus magni momenti ... *Num.*23.18.& 24.3. *Iob.*27.1. *Pſal.*49.5.& 78.2. *Eſa.*14.4. ... gnificat grauem Lamentationem aut querelam, *Mich.*2.4. ... parabolam, eſt fieri fabula omnium derideri variiſque ... omnibus exagitari? *Deut.*28.37. 2. *Chron.*7.20. *Pſalm.*69.12. ... *Habac* 22.6.

¶ LOCI BIBLCI.

Parabola Græce παραβολή, paſſim in Euangelio, ...

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rationem, ant collationem, quam allegoricam declarationem … quæ non facile ab omnibus intelligatur, *Matth.*15.15. *Marc.*12. … παροιμίαν vocare ſolet, *vt & Ioan.*10.6. Capitur item para… pro ſimilitudine, *Matt.*13.2. *Heb.* 11.10. pro typo ſeu exem… 9.9. pro eo, quod Latinis prouerbium dicitur, *Luc.* 4.22. … Salomonis, 1.*Reg.*4.32. Parabolæ, id eſt, comparationes, & … orationes continuis metaphoris expreſſæ, *Iudic.*9.8.2.*Sa*… *&* 14.5.1.*Reg.*20.39. *&* 22.17.2. *Reg.*14.9.2. *Paral.*18.16. *&* … *Ezech.*5.1. *&* 12.3. *&* 17.3. *Matth.*11.16 *&* 13.33. *&* 14.32. *&* 21.28. … *&* 25.14. *Marc.*13.28. *&* 12.1. *Luc.*7.41. *&* 12.16. *&* 13.*v*.6. … 14.*v*.7.16.28.31. *&* 15.*v*.4.8.11. *&* 16.1. *&* 18.10. *&* 20.9. *&* 21.29. … 20.1.

…rabolarum catalogus: Parabola Aquarum egredientium è do… *Ezechiel.* 47.1. aquilæ grandis, 17.3. arborum vnguentium re… ſuper ſe, *Iudic.*9.8. duorum caniſtrorum ficuum, *Ier.* 24.1. Car… *2.Reg.*14.9.2.2. *Paral.*25.18. Cinguli linei, *Ier.*13.1. Cœnæ … *Matth.*22.2, *Luc.*14.16. *Apoc.*19.9. Diuitis & pauperis haben… ouiculam, 2.*Sam.*12.1. Diuitis cuius agri exuberarunt, *Luc.* … Duorum debitorum, 7.41. Diſpenſatoris iniqui delati ad do… 16.1. Drachmæ, 15.8. Fermenti, *Matth.*13.33 *Luc.*13.6. *&* 21.29. … *Ier.*18.2. Ficus, *Matth.*24.32. *Marc.*13.28. *Luc.* 13. v. 6. *&* 21. 29. … prodigi, 15.11. Duorum eiuſdem matris filiorum, 2.*Sam.*14.5 Fi… duorum alterius morigeri; immorigeri alterius, *Matth.*21. … ſinapis, *Matth.*13.31. *Marc.*4.31. *Luc.*13.19. Inuitatorum ad … 14.7. Iudicis iniqui, 18.2. Lagenæ teſtaceæ, *Ier.*19.11. Margari… *Matth.*13.45. Minarum ſeruis diſtributarum, *Luc.*19.12. Mulieris … *Ioan.*16.21. Duarum mulierum eiuſdem matris forni… *Ezech.*23.1. Negotiatoris, *Matth.* 13.35. Nouaculæ acutæ, … Oenophori, aut lagenæ teſtaceæ, *Ier.*19.11. Ollæ *Ezech.*24. … orum in vinea, *Matth.* 20.1. Ouis perditæ, 18.11. *Luc.* 15,4, … pauperis, 2, *Sam.* 12,1. Ouium non habentium paſtorem, 1, … 2. *Paral.*18.16. Oſtii & ouilis, *Ioan.*10,1, Patrisfamilias plan… vineam, *Eſa.*5,v.1. *Ier.*2.21. *Matth.*21.33. *Marc.*12, v 1. *Luc.* 20.9. … & publicani, 18,10, Puerorum in foro ſedentium, *Matth.*11, … *Luc.*7,32, Rechabitarum, *Ierem.* 35, 1, Regis conferentis rationem … ſeruis ſuis, *Matth.*18.23. Regis facientis nuptias filio ſuo, 22.2, … 14.16. Regis ituri in bellum contra alterum regem, 14. 31, Sage… in mare, *Matth.* 13, 47, Seminantis, 13,3, *Marc.*4,13, *Luc.*8,5, … *Matth.*13,31, Talentorum, 25.14, *Luc.*10, 12. Turrim ædificare … 14,28, Theſauri occultati, *Matthæi* 13,44, Vineæ plantatæ, … *Ierem.*2,21, *Matth.*21,33, *Marc.* 12,1, *Lucæ* 20, 9, decem Vir… *Matthæi* 25,2, Vitis & palmitum, *Ioan.* 15, 1, Zizaniorum, … 13,26.

…rabolas Chriſtus ſuis ſeorſim diſcipulis edifferebat, *Marci* 4, … *Luc.*7, *v.* 9,10, in parabolis cur locutus ſit Chriſtus, *Matth.* … 13,34.

¶ Sententia Philosophica.

…rabola eſt rerum diuerſarum ſub aliquo proportionaliter ſi… collatio: in qua pluribus conferuntur, quæ ad inuicem … proportionis aliquam ſimilitudinem. *Albertus Magnus in* …

Paradiſus.

¶ DEFINITIO. ET ETYMOL.

…radiſus, Græca dictio eſt. Nam παράδεισος, ου, ὁ, pomarium ſignificat: vnde & poma illa paradiſæa vocantur, à ſitu, quod fere in … pomariis inſerantur odore ſaporeque inſignia.

…radiſus triplex eſt, ſcilicet terreſtris, cœleſtis, & ſpiritualis, id eſt, … Dei. *ex B.Thom.*1 *part.quæſt.*102.*artic.*1. *& ſecunda Secund.q.* … *artic.*3.

…radiſus terreſtris eſt locus corporeus in Oriente, vt in nobiliſſimo loco, & interpretatur hortus. *ex B.Thom.ſec Secund.q.*8.84.*art.*3. … locus conueniens habitationi humanæ, quia habet aerem … peratum & tenuiſſimum, & plantas ſemper floridas. *ſec. B. Thô.* … *q.*102.*art.*2.

…radiſus. *Pardes*, hortus amœniſſimus, conſitus arboribus fru… præſertim myrtinis, ferentibus fructus eximii gratique ſa… Compoſitum videtur à verbo *Parah*, id eſt, protulit, fructifica… & *Hadas*, myrtus. Ter occurrit vox *Pardes*, in V. T. nempe *Ne*… 2,8, In regim. *Cantic.*4,13, & in plurali Pardeſim, *Eccleſ.*2. 5. In … T. Paradiſus ter legitur, *Luc.*23, 43, 2. *Cor.* 12,4, *Apoc.*2,7, Alia … apud Moſen occurrit, nempe *Gan be Heden*. Hortus in Heden, … ſimpliciter, *Gan*, hortus. *Gen.*2,78,9,10, *&* 3, *c. octies* Apud Ezechie… 28,13, *&* 31,8,9. fit mentio Hedenis horti Dei. Vetus interpres … paradiſi horto Hedenis ſeu Dei, id eſt, à Deo primum conſi… his locis.

¶ Loci Biblici.

Paradiſus, id eſt, hortus voluptatis Hebr. à Deo plantatur, *Gen.*2, 8, Paradiſus pro loco beatitudinis, ſeu beatis deſtinato, *Luc.* 23,43, 2. *Cor.*12,4, *Apoc.*2,7, è paradiſo voluptatis eiicitur Adam. *Gen.*3,23.

¶ Patrvm Sententiae.

Vt in paradiſo malorum initium factum eſt: ſic in horto Chriſti paſſio incipit, per quam à malis liberati, in priſtinum habitum reſtituti ſumus. *Cyril. in Ioan. l.*11, *comment.c.*31.

De paradiſo odoriundis ſermo, non mediocrem æſtum nobis videtur incutere, quidnam ſit paradiſus, & vbi ſit, qualisve ſit, inueſtigare, & explanare cupientibus: maxime cum Apoſtolus ſiue in corpore, ſiue extra corpus neſciat: raptum tamen ſe vſque ad tertium cœlum. *Ambroſ. lib.*1. *de Paradiſo, c.*1.

Ergo ſi huiusmodi paradiſus eſt, vt eum ſolus Paulus, aut vix aliquis Pauli ſimilis, quum in hac vita degeret, videre potuerit: idem tamen, ſiue in corpore, ſiue extra corpus viderit, meminiſſe non poſſit, audierit tamen verba, quibus prohibitus ſit vulgare, quod viderat: quo tandem modo nos paradiſi ſitum poterimus abſoluere, quem nec videre potuimus: & potuiſſemus videre, tamen prohiberemur alii intimare? Simul quum Paulus extollere ſe reuelationem ſublimitate ſit veritus: quanto magis nobis timendum eſt id ſollicitius indagare, cuius etiam reuelatio obnoxia ſit periculo? Non hyſen igitur hunc paradiſum æſtimare debemus, & ideo relinquamus Pauli eſſe ſecretum. Tamen quoniam legimus in Geneſi, à Deo paradiſum eſſe plantatum ſecundum Orientem, & ibi poſitum hominem, quem plaſmauit Deus: iſtius paradiſi authorem iam poſſumus inuenire. Quis enim eſt, qui potuit fingere paradiſum, niſi omnipotens Deus? qui dixit, & facta ſunt, nunquam indigens eorum, quæ generari vellet. *idem ibid.*

Paraſitus.

¶ DEFINITIO: ET ETYMOL.

PAraſitus, Greca dicto eſt παράσιτος, ου, ὁ, eſt is, qui aliorum menſam & cibaria ſequitur. Componiturque ex παρὰ, quod ſignificat iuxta, & σιτος, ου, ὁ, quod eſculentum ſignificat: quare paraſiti vocantur, qui ad voluptatẽ eius, in cuius contubernio ſunt, loquuntur & faciunt, nihil repugnantes, cibi & ventris gratia. Hinc diminutiuum paraſitaſter, quod non ſignificat paruum paraſitum, ſed paraſitorum imitatorem. In aſter enim nomina deſinentia potius imitationem, quam diminutionem ſignificant eſſe, à quo deſcendunt.

Quidam exiſtimant paraſitos ab Hebræis *Lahhagh, mahhogh*, ſanniones facetos, ſeu ſubſannatores ſubſannantes nominari, vt diſertis verbis cecinit vates ſacer, *Pſal.*35,16, menſarum nempe ſectatores, qui omnia faciunt ad placitum eorum quos deuorant & rident. Nonnulli ad huiuſmodi quiſquilias hominum referunt v.9, *Pſalm.* 12. in quo quæritur Dauid nebulones quos *Zulloth*, vocat, id eſt, vilitates, ſordes, (*ordure, racaille,*) inter filios hominum exaltari. Verbum *zallal*, à quo *zulloth*, ſignificat, in luxu vixit, comeſſatus eſt, nimia profuſione bona ſua dilapidauit. Metaphorice denotet hominem impurum, vilem, gaſtrimargiæ addictum (*vn ventre*) qui ex flamma cibum petere paratus eſt, qui tantum delectatur crapula & intemperanti voracitate. En paraſiti tabella, cuius ſimiles à comicis Græcis & Latinis vario penicillo, ſed noſtros colores mutuante, depinguntur.

¶ Similitvdo.

Phauorini. Quemadmodum Actæon ab alumnis ſuis canibus interiit: Sic paraſiti eos, à quibus aluntur, peſſundant. *apud Stob. ſer.* 12. *& Max. ſerm.*

¶ Adagia.

Muſcæ. Μυῖαι.

Olim dicebantur, qui delectabantur aliena menſa, quos Plautus muribus comparat, ſemper alienum edentibus cibum. Apud Athenæum lib.6. paraſitus quiſpiam ſe muſcæ confert.

Δειπνεῖν ἄκλητος μυῖα. *Id eſt: Quod inuocatus cœnitare amo muſca ſum.*

Myconiorum more. μυκονίων δίκην.

Myconiorum more dicebantur ad conuiuium accedere, qui vltrò venirent, non vocati.

Quadra propria.

Nihil æque ſapit, vt cibus proprius domi ſumptus. At Dij Homerici malunt inuitari ad nitores hoſtiarum, quam viuere οἰκόσιτοι.

Muris in morem.

Plautus in Capt. Quaſi mures ſemper edimus alienum cibum. In paraſitos dictum, quibus iucundum eſt aliena viuere quadra. Quin & Græcis prouerbiali verbo μυοπολεῖν *dicuntur, qui muris in morem cibi cauſa obambulant oberrantque. Indicat hoc Heſychius.* Dem Fraß nachgehen/ſchmorotzen.

Αὐτολήκυθοι.

Dicebantur, qui non ex animo, ſed ventris cauſa colerent amicos,